Arhiv

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

TRST, četrtek, 19. julija 1945 - Leto I. štev. 57

Uredništvo in uprava, Piazza Carlo Goldoni st. 1-I
Telefon št. 93806, 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo. Poštnina plačana. Cena 2.- liri

Ljudstvo je moč

Borba z orožjem proti fašizmu je za nami. Iz nje smo izšli kot zmagovalci.

Delavski razred, ki je doprinesel največ — s krvavim davkom in nepopisnim trpljenjem, je s kmeti in poštenimi intelektualci priboril velike demokratične pravice, ki jih vse doslej le nikoli ni užival. Ljudstvo je bilo radostno, ko je videlo pred seboj jasno začrtano svojo lepšo in srečnejšo bodočnost. Zato je naravno, da je vse drago plačane pridobitve vzljubilo tako, kot ljubi vsak svoje življenje, kajti te pridobitve so postale ljudstvu življenjska nujnost.

Delo za lepšo bodočnost je bilo v polnem teku. Vsako delo, ki ga začnemo, je zvezano s težavami. To ljudstva, prekaljenega in utrjenega v borbi za svoj obstanek in preizkušenega v težki osvobodilni borbi, ni motilo. Delalo je dalje.

Delalo je tudi takrat, ko so bile zasekane prve rane v ljudska srca. Poslovilo se je z največjim premagovanjem in disciplino od armade, pristalo še z večjo bolestjo in gnevom na razpust Narodne zaščite, ker je v tem videlo edino pot do mirnega dela in povrnitve teh dveh velikih pravic.

Vendar to še niso bile vse preizkušnje za naše ljudstvo.

Oni, ki so dali največ za svobodo, so se sedaj znašli v nevzdržnem položaju.

Pričakovanih obnovitvenih del, ki bi dala tolikim zaslužka in kruha, ni!

Oni, ki imajo «srečo», da so zaposleni, so izpostavljeni nesramnemu izkoriščanju istih gospodarjev, ki so jih gospodarsko in politično zatirali v dobi fašizma.

Za beraški zaslužek si ne morejo kupiti dovolj hrane niti sebi niti svojim družinam. Obroki, ki jih prejemajo, ne krijejo minimalnih življenjskih potreb, kaj šele da bi predstavljali korak k normalizaciji ter preko nje v izboljšanju življenjskih pogojev. Znano je, da je zdravniški pregled ugotovil velik porast tuberkoloze. Mar ni v interesu naše srečne bodočnosti, da so naše delovne množice, ki jih čaka še tako veliko in pomembno delo, zdrave in s tem zmožne delo tudi opraviti.

Po drugi strani pa cvete «črna borza» in «svobodna trgovina». Ljudstvo je brez svoje Narodne zaščite, ki je iz njega izšla. Zato mora samo preganjati one, ki skušajo na lahek način na račun njegovih žuljev obogateti. Zaprte so vse gospodarske in okrajne ljudske menze.

To je samo del težav gospodarskega značaja, za katerih izboljšanje se je doslej zaman borilo vse naše delovno ljudstvo. Prav tako pa so bile kratene tudi vse pravice, ki so bile porok za izboljšanje gospodarskega položaja. Že je bila v najlepšem razvoju mlada oblast, ki je vzrasla iz ljudskih sil in ki je temeljila na resnični demokraciji. Kot taka je uživala vso podporo najširših množic, ki so v njenih odločnih ukrepih za izbrisanje krivcev neizmernega gorja in v prvih korakih upravnega značaja videle poroštvo za čimprejšnjo normalizacijo življenja.

Toda vse take svobodno izvoljene demokratične institucije ljudske volje in hotenja, so bile v marsikaterem primeru omalovaževane, prezirane, celo zasmehovane, ena za drugo sistematično napadane in ukinjene.

Se več! Nenadno, brez navedbe vzroka so bili iztrgani iz ljudskih množic in aretirani najzaslužnejši poborniki demokracije. Istočasno pa se svobodno sprehajajo krvniki ljudstva, fašisti, ki so se skrivali ali pa so bili izpuščeni iz zaporov in po krivdi nekaterih organov zavezniških okupacijskih oblasti prevzemajo ponovno vodilna mesta na vseh poljih javnega življenja, a katerih jih je ljudstvo s svojimi ljudskimi organi, Narodno zaščito, ljudsko oblastjo in ljudskimi sodišči odstranilo in jih hotelo kaznovati.

Ljudstvo je zahtevalo pojasnilo: Čemu se kratijo njegove pravice, čemu se preganjajo njegovi najboljši, po zaporih, morav bi vsi skupaj — z vsemi svojimi pravicami, ki so si jih priborili v borbi proti fašizmu — znali rešiti sami, kot so to že pokazali, vsa vprašanja, ki vise nad njimi, kakor Damoklejev meč.

Na zahtevana pojasnila niso dobili odgovora. Vse pravice so bile kratene še nadalje, gospodarski položaj se slabša, zaprti tovariši se niso vrnili iz zaporov.

Ljudstvo odločno zahteva pojasnil za vse to! Ljudstvo zahteva izboljšanje položaja, ki je že kritičen. Ljudstvo zahteva svoje pravice!

In kar ljudstvo zahteva, mu resnična demokracija ne more in ne sme odreči!

Zahteva ljudstva je v demokratičnem svetovnem zakon!

Od koalicije do vsenarodnega pokreta

OF je našla obliko, v kateri je zavest skupnosti interesov demokratičnega ljudstva popolnoma združljiva z raznimi svetovno-nazorskimi in drugimi razlikami

V naslednjem objavljamo drugi del govora podpredsednika zvezne vlade tov. Edvarda Kardelja, ki ga je imel na ljubljanskem kongresu OF:

Sila Osvobodilne fronte slovenskega naroda je v tem, da je v svojem štiriletnem razvoju čestokrat spremenila oblike borbe in organizacije, da so se v njej sami vršili globoki procesi, da je šla skozi mnoge faze priliva in odliva ljudskih množic, poleta in upadanja, da pa je po vsaki zmagi in po vsakem porazu izšla na znotraj še bolj čvrsta in še bolj enotna. Nedvomno je bila formirana spočetka kot koalicija. Ta koalicija v vrhovih se je sicer naslanjala na enotno antifašistično in narodno osvobodilno stremljenje slovenskih ljudskih množic, kar pa je nedvomno pomenilo, da je postavljen temelj vsenarodnega osvobodilnega gibanja, toda dejstvo je, da je v prvem začetku vendarle bila predvsem koalicija. V stalnih borbah in ob velikih žrtvah, ki jih je dala Osvobodilna Fronta, se je v ljudskih množicah, ki so sledile Osvobodilni fronti, porodilo nekaj višjega, namreč zavest skupnosti interesov, zavest skupnosti ciljev. Odpale so mnoge zunanje oblike, ki so se nekdaj zdele neobhodne, in v zavest ljudskih množic se je prebilo tisto osnovno spoznanje o neločljivi skupnosti interesov osnovnih ljudskih množic, ob katerem so postale stare strankarske oblike nepotrebne. Te so dajale akcent na tisto, kar ni važno v življenju naroda in demokratičnega ljudstva, zaradi tega, da bi razbile možnost združevanja svobodoljubnih in demokratičnih sil ljudstva. Drug poleg drugega sta v borbi proti okupatorju ležala v strelskih jarkih komunist in Sokol, od iste okupatorjeve ali izdajalčeve mine sta umirala socialist in krščanski socialist, drug poleg drugega so trpeli in umirali v zaporih in koncentracijskih taboriščih sinovi in hčere našega naroda, ki so nekdaj pripadali najrazličnejšim političnim strankam. V trpljenju in mukah in neprestanih težkih bojih teh dni je vstalo pred našimi ljudmi jasneje kot kdajkoli poprej vprašanje: zakaj se borimo, za kakšne cilje? Za svobodo svojega naroda, za neodvisnost Jugoslavije? Nedvomno! Toda kakšna bo ta svoboda, kakšna naj bo ta nova domovina, za katero umirajo ljudje raznih nazorov, ljudje, ki so še včeraj mislili, da med njimi ni prav za prav nič skupnega, ki so se pa ob Hitlerjevem napadu na življenje našega naroda čez noč zavedli, da jim je toliko skupnega. V tistih dneh je Osvobodilna fronta pričela, postajati enotna ne samo po svojih narodno osvobodilnih ciljih, ampak tudi po enotnem demokratičnem vodstvu in po skupnih demokratičnih ciljih. Prvi organi in prvi elementi ljudske oblasti, ki so nastajali v borbi proti okupatorju kot rezultat zmage nad sovražnikom, so dali praktično obliko tej demokraciji; dali so Osvobodilni Fronti skupne cilje ljudske oblasti, dali so osnovno obliko za skupno izgradnjo bodoče domovine. Tako so pričeli drug za drugim odpadati elementi koalicije in Osvobodilna fronta se je prekovala in zakalila kot enotno vsenarodno, ljudsko gibanje. Taka Osvobodilna fronta ni bila več pretežno koalicija strank, postala je predvsem demokratična zveza delavcev, kmetov, delovne inteligence in drugih osnovnih plasti slovenskega ljudstva. To sicer nikakor ne pomeni, da so čez noč izginile vse politične in svetovno nazorske razlike. Nikakor ne in bilo bi napačno, ako bi s kakršnimikoli umetnimi ukrepi poizkušali te razlike odstraniti. To pomeni le to, da je Osvobodilna Fronta našla obliko, v kateri je zavest skupnosti interesov demokratičnega ljudstva popolnoma združljiva z obstajanjem raznih svetovno nazorskih in drugih razlik.

Nove naloge OF

V tem je tudi bodočnost Osvobodilne fronte. Povsem napačno bi bilo misliti, da je Osvobodilna Fronta z likvidacijo okupatorja na naših tleh do kraja izpolnila svojo nalogo. Bil bi zagrešen največji zločin proti slovenskemu narodu in proti novi Jugoslaviji, če bi oslabili v težkih bojih skovano enotnost slovenskega ljudstva. Silna ustvarjalna moč te enotnosti je v preteklosti ustvarila čudesa. Razvila je do vrhunca zavest, iniciativo množic in njihovo sodelovanje v izgradnji njih domovine. Tisti, ki bi smatral, da je v vedno razbiti to enotnost in to ustvarjalno silo ljudstva v imenu nekih posebnih strankarskih nazorov in ciljev, bi bil slab sin svojega naroda. Osvobodilna Fronta mora v bodočnosti težiti za tem, da še bolj razširi svoje vrste, da se še bolj razširi svoje vrste, da se še bolj okrepi zavest enotnih interesov osnovnih množic slovenskega ljudstva, da se še bolj utrdi kot borbena demokratična zveza slovenskega ljudstva za obrambo pridobitev osvobodilne borbe, za obrambo demokratičnih pravic, za to, da bodo te demokratične pravice omogočile delovnemu ljudstvu priboriti si boljše življenje, srečnejši jutrsnji dan.

OF - izraz socialnopolitičnega procesa v narodu

Sovražniki našega ljudstva znotraj in v inozemstvu nam govore, da hočemo ustvariti enotno državno stranko, po vzoru starih režimskih strank. Kako daleč je ta kleveta od resnice! Ta kleveta je prav tako podla, kakor je bilo podlo in izdajalsko početje tistih, ki so hoteli primerjati izdajalčevo puško, katero je dobil iz okupatorjevih rok za boj proti lastnemu narodu, s svetu puško borca za svobodo svojega naroda, za njegovo lepšo bodočnost, za srečo in radost bodočih pokolenj. Osvobodilna fronta ni in nikdar ne bo kak šnekoli vrste prisilna državna stranka. Osvobodilna fronta je bila in bo ostala prostovoljna zveza najboljših sinov in hčera slovenskega naroda, tistih, ki so v preteklosti stali na braniku svobode in obstanka svojega naroda in vseh tistih, ki so v današnjih dneh čvrsto odločeni braniti demokratične nacionalne in socialne pridobitve ljudstva pred vsakomur, ki bi hotel ponovno vrniti oblast v roke protiljudskih klik. Čuvala bo ljudsko oblast, ki se je na najbolj demokratičen način rodila v dneh najtežjega trpljenja naroda, ki se je rodila iz iniciative ljudskih množic. Varovala bo bratstvo narodov Jugoslavije, ki predstavlja moč nove demokratične federativne Jugoslavije. Borila se bo proti vsem oblikam reakcionarnega šovinizma in nacionalizma, ki zapira narodom pot človečnosti, k bratstvu narodov, k napredku človeštva. Potemtakem je jasno, da je Osvobodilna fronta opravila v teku narodno osvobodilne borbe samo en del svojega zgodovinskega poslanstva. Pred njo stoje sedaj nove perspektive in nove naloge. In kakor v preteklosti, mora tudi sedaj najti prave organizacijske oblike za reševanje novih nalog. Taka je torej zgodovinska vloga Osvobodilne fronte. To ni nikaka prehodna partijsko-politična kombinacija. Osvobodilna fronta je izraz globokega socialnopolitičnega procesa v slovenskem narodu in v vsej Jugosavlji. Osvobodilna fronta je babica srečnejše bodočnosti slovenskega ljudstva. Tisti, ki napadajo njo, napadajo slovensko ljudstvo in mu kradejo njegovo jutrišnjo srečo.

Vojna proti hitlerjevskemu bloku je bila zmagovito zaključena. Ta vojna je dokazala, da so najmočnejša in najsposobnejša obramba pred fašističnim pritiskom demokratične in svobodoljubne ljudske sile. Pokazalo se je na primer, da je največje breme te vojne mogla prenesti in tudi prenesla na svojih plečih prav Sovjetskega zveza zato, ker je njen notranji sistem pravi izraz volje in teženj njenih ljudskih množic ter je bil zaradi tega najbolj odporen pred vplivi in napadi fašističnih barbarov. V tej vojni so se pokazale najbolj šibke tiste države, kjer je bilo ljudstvo najbolj tlačeno, kjer je imelo najmanj demokratičnih pravic, skratka, kjer so obstajali protiljudski reakcionarni režimi.

Dosledna in odločna borba proti ostankom fašizma

Ta nauk vojne, ki je komaj dokončana, je izredno važen za našo bodočo politiko, za bodoco orjentacijo naših ljudskih množic. Nemška fašistična diktatura in drugi režimi njenih kvislinških pomagačev so zlomljeni. Toda bilo bi napačno in izredno škodljivo misliti, da je s tem fašizem razbit. Fašizem ni samo slučajen političen pojav, fašizem je tendenca, ki se vedno poraja iz reakcionarnih virov sedanje družbe. Teh izvirov vojna ni uničila in danes že vidimo, da naglo ponovno oživljajo. Pokazalo se je tudi, da ta vojna ni dokončno razbila nevarnosti za svobodo malih narodov ter za demokratične pravice ljudstva. Bilo bi nepotrebno, če bi skušal s primeri dokazovati to trditev. Teh primerov je toliko, da jih vsakdo od vas pozna in da vsakdo od vas razume njihov smisel. Malo je dežel, v katerih se vrši boj za uničenje fašističnih ostankov in njihovih reakcionarnih pomagačev in izvirov dosledno, odločno. Še več! V mnogih deželah so antidemokratične sile prešle celo v napad proti silam demokracije. Nobenega dvoma ni, da je v novih deželah in za mnoge kroge v svetu beseda «čiščenje» fašističnih elementov estala samo prazna fraza, ki ni več nevarna niti najbolj okorelemu vojnemu zločincu.

Razumljivo je, da se te iste tendence opažajo tudi v našem notranjem političnem življenju. Sovražniki ljudstva in demokracije se niso odpovedali upom, da bodo ponovno našli primerne oblike za svoje akcije proti sedanjemu stanju v Jugoslaviji. Odpovedali se niso tem upom tudi v Sloveniji. Z vso aktivnostjo so se vrgli na delo, da bi izkoristili težkoče, s katerimi se bori naša Narodna oblast, težkoče, ki nam jih je zapustil okupator in z njim vred isti njegovi pomagači, ki sedaj ponovno dvigajo glave. Kdo je ta gospoda in kaj bi hotela doseči v novi Jugoslaviji.

Novi ali protiljudskih diktatur

V vsej Jugoslaviji obstaja predvsem pri vseh njenih narodih majhna, v preteklosti privilegirana izkoriščevalna klika ljudi, ki se nikdar niso spremenili, za katere je bila oblast vedno samo instrument njihovih posebnih socialnoekonomskih interesov, ki so bili v stalnem nasprotju z interesi delovnih množic in ki so bili zaradi tega vselej zosilci vseh mogočih antidemokratičnih tendenc. Bili so nosilci vseh mogočih protiljudskih diktatur v Jugoslaviji in so se prvi poklonili okupatorju ter se mu stavili na uslugo. Sedaj se čutijo ogrožene zaradi svobode in demokratičnih pravic, ki so postale orožje ljudstva v njegovi borbi za lepšo bodočnost. Spočetka so se potuhnili in skrili. Zdaj se jim pa zdi, da znova prihaja njihov čas in da je ljudstvo pozabilo na njihovo sodelovanje z okupatorjem. Tem klikam so danes enako dragi vsi, ki na kakršen koli način slabe novo Jugoslavijo, to se pravi, ki slabe ljudsko oblast.

Poleg njih se pojavljajo učeni in neuki hlapci, ki so živeli od okupatorja, ki jih je okupator plačeval, ki so mu služili in blatili ime slovenskega naroda. V imenu demokracije in človečnosti dvigajo danes svoj glas, da bi prikrili svoje grehe.

Dalje se pojavljajo razne mračne figure iz starega jugoslovanskega političnega življenja, ki so služile vsem mogočim protiljudskim režimom in strankam, ter se sedaj sklicujejo na svoje minule in propadle kapitale. Tudi ti JNS-ovci in JRZ-jevci pišejo danes demokratične programe in so nezadovoljni e «prepočasnimi tempi» «demokracije in normalizacije» naše zemlje.

Oportunisti in pasivni elementi

In končno naj omenim še grupe tistih oportunističnih in pasivnih ljudi, ki jih je na žalost logata vsaka tako vzburkana epoha, kakor je naa. To so ljudje, ki se boje vsega in ki se ne morejo odločiti za nič, dokler mislijo, da se odnos sil še ni končno veljavno nagnil na določeno stran. To so dalje tisti ljudje, ki se boje vsega in ki nikakor ne morejo razumeti, kaj se godi okrog njih, in ki za trpljenjem in žrtvami današnjih dni nikakor ne vidijo svetle perspektive jutrišnjega dne. Pred težkočami obnove in izgradnje jih je prevzel paničen strah. In namesto da bi se z obema rokama in z vso odločnostjo vrgli na premagovanje teh težkoč, brezpomočno iščejo neko, čarobno palico, s katero bi kakor v pravljici zbrisali s sveta vse težkoče. Rezume se, da take čarobne palice ne morejo najti, kjer je ni. Zaradi tega padajo v obup in iz obupa postajajo — čestokrat se tega sami ne zavedajo — orožje sovražikov ljudstva in demokracije.

Tak je približno danes sestav tistih, ki vstajajo proti Osvobodilni fronti! V tem sestavu ni težko pogoditi, kam hoče odvesti ta gospoda narode Jugoslavije. Prav tako ni težko razumeti, da predstavlja ta akcija, naj se pojavlja v kakršnikoli obliki vaskakor resno nevarnost za demokratične pridobitve narodne osvobodilne borbe.

Kakor en mož v obrambo demokratičnih pridobitev

Ne more biti potem takem dvoma, da je poglavitna naloga vseh demokratičnih sil, poglavita naloga Osvobodilne fronte, da se kakor en mož postavi v obrambo demokratičnih pridobitev.

Jugoslavija je danes v stadiju obnove vsega svojega gospodarskega in političnega življenja. Težkoče, ki se pojavljajo pri tem, so ogromne, a vendar je Jugoslavija po hitrosti notranjega ozdravljenja med prvimi deželami v Evropi, ki jih je dušila hitlerjevska okupacija. To dejstvo se da razložiti samo tako, da so naše ljudske množice brez vprašanja poprijele za delo, ker se po veliki večini zavedajo, da gre za obnovo njihovega lastnega doma, v katerem so postale same gospodar. Čim jasnejša bo ta zavest ljudskih množic, tem aktivnejše bodo sodelovale v premagovanju vseh težkoč, ki nam danes preprečujejo, da bi mogli dati še bitrejši tempo naši notranji konsolidaciji. Naše ljudske množice je treba gospodarsko-politično vzgajati. To se pravi, vzgajti jih kot gospodarje svojega doma, svoje domovine, ki gledajo na vprašanje obnove v celoti — s ciljem, da se ta obnova kar najbolj pospeši, z zavestjo, da pa to obenem edina pot k izboljšanju socialnega položaja vsakega posdinca, da je to edina pot k izgradnji jutrišnje sreče. Včasih gledajo naše delovne ljudske množice na vse te probleme še preveč s miselnostjo včerajšnjega hlapca, ki je v državi videl nekaj drugega, a ne svoje lasnine, kar prejšnja Jugoslavija dejansko tudi ni bila.

Ustvariti gospodarje na svojih tleh!

V tem je predvsem naloga politične aktivnosti Osvobodilne fronte v današnjih dneh. Osvobodilna fronta mora ustvarjati zavedne graditelje svoje domovine, gospodarje na svojih tleh, ki se bodo zavedali, da v takih izrednih prilikah, kakršne so sedanje, ni mogoče ničesar napraviti brez pripravsti, prenesti še marsikakšno poljenosti na žrtve, brez pripravljenomanjkanje.

V narodno osvobodilnih odborih smo dobili prekrasno obliko demokratične ljudske oblasti. Toda če naj bo ta oblast resnično demokratična in resnično ljudska, tedaj je treba organizirati neprestano kontrolo in konstruktivno ljudsko kritiko organov te oblasti. Ni treba opozarjati, da se aparat naše oblasti gradi iz ljudi, ki so še navajeni na stare oblike dela. Birokratizem, nepravilen odnos do ljudskih množic, samovoljnost in sto drugih podobnih napak in slabosti se pojavlja v organih naše oblasti. Ne da se seveda čez noč odstraniti teh napak, toda proti njim se je treba neprestano boriti, če hočemo, da bodo ljudske množice res do kraja spoznale, da je ta oblast njihovo lastno orodje.

Osvobodilna fronta mora biti budni zaščitnik demokratičnosti in ljudskega značaja naše oblasti. Biti mora široka ljudska tribuna, s katere bodo naše ljudske množice neprestano kazale na napake v delu organov naše oblasti in obenem tudi zavedno in neposredno delale na njihovi odstranitvi. Zdrava kritika mora biti najmočnejše orožje ljudstva v dograditvi novega doma. Obenem bo Osvobodilna fronta najboljši regulator te kritike, ki bo preprečil sovražnikom ljudstva, da bi mogli sedanje težkoče izkoristiti zato, da bi ljudske množice znova prevarili in jih zavedli s poti, ki edina vodi k njihovi sreči in blagostanju.

Preveč demokracije za uzurpatorje ljudske oblasti

V Jugoslaviji se pojavljajo med ljudstvom in se bodo v prihodnjih dneh še bolj pojavljali predstavniki raznih starih jugoslovanskih strank, tistih, ki nosijo odgovornost za katastrofo, v katero je bila pahnjena Jugloslavija 1941. leta in ki so potem narode Jugoslavije pustile na cedilu. Nekatere teh strank, ki so še preveč na slabem glasu iz dni stare Jugoslavije, bodo morda prevzele kakšna druga imena in kakšne druge vodilne garniture. Njihov program je precej jasen in pri vseh bolj ali manj enak. Vsi namreč zahtevajo, da bi se Jugoslavija «demokratizirala». Zanje namreč ni demokratična država, v kateri imajo oblast delovne ljudske množice, to se pravi, v kateri ima oblast devet desetin ljudstva. Oni bi prav radi videli, da bi se povrnila «demokracija», v kateri bi ena sama desetina ljudi, sestavljena iz majhnih protiljudskih klik imela vso oblast nad devetimi desetinami ljudstva. V resnici se torej ne zvnemirjajo zaradi tega, ker je v Jugoslaviji premalo demokracije, marveč zaradi tega, ker je za njih v Jugoslaviji preveč demokracije. Vsa kampanja sovražnikov ljudstva v zadnjem času gre v resnici za tem, da bi odvzeli ljudstvu demokratične pravice, ki si jih je priborilo, ker jih je strah ljudstva in njegove volje. Ni dvoma, tudi naša demokracija se bo še razvijala in se še poglabljala po vsebini in po svojih oblikah. To bo v prihodnjih dneh naloga AVNOJ-a in potem ves čas naloga naše ljudske oblasti. Toda smešno je, če poskušajo dajati danes lekcije o demokraciji našemu ljudstvu tisti, ki so jo v stari Jugoslaviji dušili z glavnjačami in s celo armado žandarjev, ali pa tisti, ki so jim dajali podporo s svojim oportunizmom.

Eno stvar je tukaj posebno potrebno naglasiti. Strank ne karakterizirajo njihovi programi, kajti programi so papir. Vsaka stranka je izraz nekih socialnih teženj v ljudstvu. Obstoje stranke, ki so izraz izkoriščevalcev ljudstva. Danes jih je lahko spoznati. To so vse tiste stranke in grupe, ki bi želele vrnitev stare Jugoslavje, starih režimov protiljudskih klik v kakršnikoli obliki in s kakršnimikoli frazami. Zdaj, ko bo tretje zasedanje AVNOJ-a prineslo celo vrsto demokratičnih zakonov in ko se bodo pričele priprave za volitve v konstituanto, vas bodo kmalu pričeli posečati predstavniki takih strank, ki se bodo vse imenovale demokratične. Naučite ljudske množice, da jih bodo znale hitro spoznavati. Vpračajte jih samo, to gospodo, ali so za to, kar je ljudstvo ustvarilo s krvjo in žrtvami stirih let vojne, ali so za resnično ljudsko oblast, za oblast delovnega ljudstva — in hitro bodo odkrili svojo pravo naturo.

OF - edini politični izraz teženj delovnega ljudstva

Osvobodilna fronta je edina politična formacija, ki je izraz teženj delovnega ljudstva. Rodila se ni v kabinetih političnih špekulantov, pač pa je vzniknila iz trpljenja našega delovnega ljudstva; rastla je v prvih nelegalnih organizacijah borbe zoper protiljudske režime stare Jugoslavije, dobila je svojo širino in svojo čvrsto obliko v prvih dneh podzemske borbe proti okupatorju, in se potem gradila na fronti, v strelskih jarkih, kjer so jo kovali naši partizani, borci naše Narodne osvobodilne vojske, v naših gorečih vaseh, v neprestanih bojih z izdajalci v službi okupatorja, v koncentracijskih taboriščih, povsod tam, kjerkoli je trpel in se boril slovenski človek za svobodo svojega naroda in srečo delovnega ljudstva. To je Osvobodilna fronta. Ali je kdo, ki bi smel reči, da Osvobodilna fronta ni demokratična? Ali je kdo, ki bi se mogel boriti za bolj čisto demokracijo, kakor se bori Osvobodilna fronta, in ki bi z večjo pravico govoril v imenu ljudstva?

Mislim, da takih ljudi in takih strank ni. Zaradi tega učite slovensko delovno ljudstvo, da je Osvobodilna fronta silovito orožje v njegovih rokah. Dokler bo znalo naše ljudstvo trdo držati v rokah to svoje orožje, tako dolgo je ni sile, ki bi ga mogla ogoljufati za njegovo jutrišnjo srečo, po kateri je tako dolgo hrepenelo.

Demokratična zveza delovnega ljudstva

Zato bi iz dejstev zajel tri zaključke, tri glavne naloge, ki jih morate vi, aktivisti Osvobodilne fronte, prenesti v slovenske ljudske množice; prenesti jih tako, da bodo odraz tega slovenskega demokratičnega ljudstva, a v prvi vrsti last naših delavcev, kmetov in delovne inteligence. To so naslednji zaključki:

Prvič: tudi v sedanji dobi moramo obdržati in braniti enotnost Osvobodilne fronte tako, kakor smo jo branili doslej. Še več. Še bolj jo moramo okrepiti ter zgraditi iz nje nezlomljivo demokratično zvezo naših delovnih množic za obrambo pridobitev narodno osvobodilne borbe in za daljno razvijanje teh pridobitev v korist delovnega ljudstva.

Drugič: z Osvobodilno fronto moramo krepko vzeti v svoje roke usodo svoje domovine in delovnega ljudstva, ne samo s tem, da je oblast v rokah ljudstva, ampak tudi s tem, da bo Osvobodilna fronta kot legitimni, predstavnik nasega ljudstva obenem organ njegove demokratične kontrole nad to oblastjo. Osvobodilna fronta mora biti čvrsta garancija za bodočnost delovnega ljudstva. Biti mora odraz ne samo njegovih demokratičnih, ampak tudi njegovih socialnih zahtev. Zato mora biti vselej blizu ljudstva, v ljudstvu samem in nič ne bi bilo bolj škodljivo, kakor dovoliti, da bi njena aktivnost oslabela, da bi se oddaljili od ljudske iniciative. Ljudske množice so edini izvir sile in zato bo Osvobodilna fronta silna samo tako dolgo, dokler bo povezana z množicami, dokler bo eno z njimi, dokler bo budila njihovo aktivnost.

Tretjič: Čuvati moramo svojo v težkih bojih pridobljeno ljudsko oblast iznad vsega. Ta oblast je glavna karakteristika današnje Jugoslavije. Zoper njo so v prvi vrsti naperjeni udarci sovražnikov ljudstva. Čuvati jo je treba pred odprtimi sovražnimi napadi, čuvati pa jo je treba tudi pred tistimi škodljivci v njej sami, ki jo s svojim birokratizmom, samovoljo in z nešteti drugimi napakami odtujujejo ljudskim množicam in s tem slabe pridobitve naše borbe. Kar najbolj je potrebno poglobiti demokratičnost naše ljudske oblasti. Energično je treba čistiti iz njenih organov vse tiste posameznike, ne glede na njih pretekle zasluge v narodno osvobodilni borbi, ki ne znaje najti poti do srca ljudskih množicim ki s svojimi postopki preprečujejo aktiviziranje ljudskih množic okrog naše ljudske oblasti. To je edina pot, da bodo ljudske množice dejansko in do kraja razumele ves pomen te in take oblasti, da bodo razumele, da s to oblastjo drže v rokah ključ do svoje bodočnosti. To je obenem edina pot, po kateri je mogoče aktivizirati ljudske množice na izgradnji njih domovine in jih naučiti, da bodo pričele gledati na nov način na svojo državo in na svojo domovino.

Naj živi enotna, in nezlomljiva Osvobodilna fronta, demokratična zveza delovnega ljudstva!

Naj živi naše ljudstvo, ki je pokazalo čudeže heroizma in požrtvovalnosti v letih vojne in ki danes z isto požrtvovalnostjo in borbenim poletom gradi sebi in bodočim pokolenjem srečnejšo bodočnost!

Potsdamska konferenca sredi dela

„Našli bomo vse možnosti, da premagamo zapreke, ki se nam bodo postavile na pot"

London, 18. VZN. — Reuterjev posebni dopisnik Denis Martin poroča iz Berlina, da so razgovori zastopnikov treh velesil naglo razvijajo. Predsednik Truman bo, kot je bilo danes uradno objavljeno, ob 12. uri obiskal Churchilla ter ostal pri njem na kosilu.

Popoldne bosta predsednik Truman in državni tajnik Byrnes obiskala Stalina, kjer se bodo nadaljevali razgovori z ruskimi predstavniki.

Moskva, 18. Tass. Opazovalec «Pravde» pravi: «Svetovni tisk pripisuje veliko važnost sestanku voditeljev ZSSR, Velike Britanije in Združenih držav. To je razumljivo, kajti med vojno se je lahko vsem svet prepričal o veliki važnosti direktnih sestankov med voditelji treh velikih demokratičnih dežel za usodo vseh svobodoljubnih ljudstev. Popolmi in dokončni polom Nemčije in njena brezpogojna kapitulacija sta pokazala v vsej razsežnosti zgodovinsko vlogo konferenc v Teheranu in Jalti. Novi sestanek Velikih treh se vrši pod novimi pogoji. Ta konferenca je poklicana, da odločuje ne samo o vprašanjih, ki se nanašajo na zaključek vojne v Evropi, ampak tudi na ustvaritev nove povojne miroljubne Evrope na temelju trajne varnosti.

Med tujimi novinarji je poleg razumnih in objektivnih opazovalcev življenja mnogo zmotnih prerokov, ki dvomijo o bodočem sodelovanju ZSSR, Velike Britanije in Združenih držav. Najbolj zoloni med njimi gredo tako daleč, da pravijo, da bo konec vojne pomenil tudi konec sodelovanja med zmagovitimi silami. Čudno je, da se nekateri novinarji za opravičilo svoje zlobne «filozofije» skličujejo na žalostne izkušnje Versaillesa.

Nicolson, dobro znani angleški pisec mnogih del o diplomatskih vprašanjih piše, da so napake stalen in ne le slučajen činitelj v zgodovini in da se bodo bodoči izdelovalci pogajanj, naj imajo še tako plemenite namene, zaman skušali izogniti napakam. Ni potrebno se posebej dokazovati, da je tako povišanje napak v čin «urednega zakona» še posebno velika napaka. V svoji titanski bitki proti nemškemu imperializmu ljudstva niso samo doprinesla ogromnih žrtev, ampak so si tudi pridobila dragocena zgodovinska izkustva. Ta izkustva jih ravno opozarjajo, da ni samo mogoče, ampak potrebno, da ne zaidemo v tragične napake preteklosti in da ne sprejemamo napačnih sklepov. Prav na temelju zgodovinskih izkustev te vojne so prišla ljudstva do zaključka, da more in mora prijateljstvo in sodelovanje med zmagovitimi velesilami, ki so prenesle vojne preizkušnje in premagale današnje težave in nasprotstva, ustvariti odločilne pogoje za mir in varnost po vojni. Po tej poti smo včeraj zmagali, na tej poti danes premagujemo težave in bomo jutri našli vse možnosti, da bomo premagali zapreke, ki se nam bodo stavile na pot.

Ameriško - sovjetsko prijateljstvo

Moskva, 18. Tass. — Predsednik odbora Vsezvezne družbe za kulturne zveze s tujimi deželami, Menov, je priredil kosilo v čast ravnatelja Narodnega sveta ameriško-sovjetskega prijateljstva, Edwina Smitha, ki je sedaj v Moskvi. Pri kosilu so bili navzoči veleposlanik Združenih držav v ZSSR, Harriman, gospa Harriman, gospod in gospa Kenan, gospod in gospa Philips, gospod Sprawl, kakor tudi podravnatelj oddelka za Združene države pri ljudskem komisarjatu za zunanje zadeve ZSSR Bazikin, podpredsednik Vsezvezne družbe za kulturne odnošaje s tujimi deželami Karaganov, pisatelja Gerbatov in Maršak, arhitekt Alabijan, akademist medicinec Arin, igralka Maretkalja in odgovorni člani osebja Vsezvezne družbe za kulturne zveze s tujimi deželami. Kosilo je poteklo v prijateljskem ozračju.

Nacistični zakladi v frankfurtski banki

Frankfurt ob Menu, 18. A. P — Shrambe frankfurtske banke so od tal do stropa polne blaga, ki so ga nacisti zaplenili po vsej Evropi. Zdaj ga pregledujejo izvedenci ameriške finance in angleskih bank. V nekaterih sobah je zlato v policah nakopičeno kot drva, v drugih sobah so valute iz skoraj vseh dežel sveta. Poleg zlata in srebra je tudi več sob biserov, rubinov in safirov.

Leseni zaboji so polni zlatih in srebrnih plomb, ki so jih odvzeli ubitim židom. Polkovnik Bernstein, ravnatelj finančnega oddelka ameriške skupine v kontrolnem svetu, je izjavil, da bo skoraj nemogoče celokupno oceniti vrednost zakladov, ki so v frankfurtski banki

Za demokratično Nemčijo

Skupen politični program štirih strank na sovjetskem zasedbenem področju Nemčije

Berlin, 18. Reuter. — Štiri večje politične organizacije na Ruskem zasedbenem področju so sestavile tik pred potsdamsko konferenco 3 velesil skupen program notranje in zunanje politike v petih točkah. Te stranke so: nemška socialno-demokratična stranka, nemška komunistična stranka, nemška krščanska demokratična stranka in nemška liberalna demokratična stranka.

Njihov program določa sodelovanje pri očiščenju Nemčije ostankov hitlerizma in obnovi dežele na protifašistični in demokratični podlagi; skrb za kar najhitrejšo obnovo narodnega gospodarstva, da se zagotovi kruha, obleke, dela in stanovanja za nemško ljudstvo; popolno priznanje osebnih pravic v okviru demokratične države; varnost in svobodo misli in vere ter spoštovanje verskih prepričanj vseh vrst; obnova zaupanja in položaja v odnošajih z drugimi narodi na podlagi vzajemnega sodelovanja.

Vse stranke so pričele delovati na osnovi dogovorjene politike in bodo vse sile uporabljale v ta namen. Ob zaključku sestanka njih zastopnikov je bila objavljena skupna izjava ki pravi: «Samo s popolno spremembo v življenju in mišljenju vsega ljudstva, samo z ustanovitvijo protifašističnega in demokratičnega reda je mogoče rešiti narod. Predstavniki štirih strank vzajemno priznavajo popolno neodvisnost vsake izmed njih in so se odločile, da bodo s skupno pomočjo rešile vse velike probleme.

Avstrijci proti fašizmu

Dunaj, 18. Tass. Na zelo obiskanem mitingu v Donaustadtu je imel avstrijski [illegible] minister Honner govor, v katerem je dejal: «Pr-

Mladina iz Vzhodnega okrožja

Na delovni konferenci v Ajdovščini se je začrtala pot udarniškega dela na političnem, gospodarskem in prosvetnem polju

Pretekli teden je bila v Ajdovščini prva delovna konferenca mladine za novo ustanovljeno Vzhodno okrožje. Okrog petsto delegatov je do zadnjega kotička napolnilo prostorno kinodvorano, v kateri so bili navzoči tudi funkcionarji vojske in terena. Konferenco je otvorila tov. Branka, ki je pozdravila goste in naglasila, da je glavni pomen konference v izvedbi sklepov II. mladinskega kongresa.

Prva je podala politični referat tov. Lenčka. Pozvala je mladinc predvsem k budnosti nas proti reakcija, ki skuša danes zlasti z one strani demarkacijske črte predreti v vzhodno Primorsko. Mladina, ki je bila vselej prvoboriteljica za svobodo, mora ostati to tudi danes. Razkrinkati mora vse reakcionarje, ki skupšajo razbiti našo narodno enotnost ter slednjo utrditi s poglabljanjem bratstva med tukajšnjim slovenskim in italijanskim prebivalstvom. Hkrati mora učvrstiti stike med vojsko in terenom. Odpravi mora birokratizem in pričeti politično delo.

Drugi je pozdravil konferenco komisar 7. divizije. Poudaril je veliko nalogo komunistične partije v narodno-osvobodilni borbi ter poslanstvo Sovjetske zveze, s katero se moramo najtesneje povezati. Tudi je opozoril na zgoraj omenjene naloge, ki jih treba izvršiti, ako hočemo zavarovati mir, ki je enako ogražen tako za jugoslovansko in vso balkansko mladino, kot za mladino ZDA, Kitajske, Anglije, Amerike in vseh svobodoljubnih držav. Primorska mladina, ki je tako junaško sodelovala v borbi proti okupatorju, tudi danes ne sme odnehati. Prav v tem delu slovenskega Primorja se mora lotiti dela z največjim poletom.

Tov. Ksenija je v organizacijskem referatu predočila vzgojni pomen in naloge naših mladincev «Te naloge, ki izhajajo iz sklepov II. mladinskega kongresa, niso prav nič težje od nalog, ki so se stavile mladini leta 1941. Takrat so šli mladinci prvi v borbo. Danes je treba predvsem delati. Danes mora vsak mladinec postati udarnik dela, biti prvi pri košnji, žetvi in obnavljanju naših porušenih domov. Mladina severne Primorske, ki je živela večji del svobodno, in se je zato lažje politično zgradila, mora pri tem pomagati južnoprimorski mladini. Ne smemo pozabiti tudi na vzgojo naših najmlajših, ki morajo zrasti v mlade udarnike».

Okrožni propagandni referent, tov. Čeh Mirko je vsa ta izvajanja podkrepil z besedami: «V duhu udarništva moramo zastaviti vse sile za čimprejšnjo normalizacijo življenja. Naši oblasti moramo dati vso podporo. Vsemu svetu moramo pokazati, da ustvarjamo tu vzor ljudske oblasti. Z našim delom moramo seznaniti tudi druge. Pridobiti moramo prav vso pošteno mladino, kar bomo dosegli s skupnim udejstvovanjem v sportu in kulturno-prosvetnem življenju».

V drugem delu konference je tov. Ksenija v svojem referatu iznesla delovni program, ki obravnava nalogo mladinskih organizacij pri posameznih slojih mladine, akcije, način in oblike delovanja ter kulturno in fizkulturno življenje naše mladine: «Danes so mladinske organizacije dolžne voditi natančen račun o delavski, kmečki in intelektualni mladini. Delavski mladini moramo omogočiti vso strokovno, kulturno in fizkulturno izobrazbo. Intelektualna mladina mora ustvariti nov tip izobraženca: inženirja, učitelja, profesorja, zdravnika. Zato je potreben nov odnos do dela, do učenja. Kmečko mladino čakajo na tem ozemlju še prav posebno velike naloge. Kot so Primorci z orožjem v roki dokazali svojo samoodločbo, morajo to svojo samoodločbo danes potrditi z orodjem. Obnova domov in cest, organizacija delovnih čet za uspešno izvedbo letošnje košnje in setve, sodelovanje v ljudski oblasti, premostiti prepad med kmečko in mestno mladino s skupnim prosvetnim, kulturnim in fizkulturnim delom; to so današnje naloge mladine.

Po vsakem referatu se je vnela razgibana diskusija. Zgled smotrnega dela je dala vsej konferenci mladina iz Idrije, ki je povedala tole: «Pri nas v Idriji smo odpravili neenotnost naših organizacij s skupnim delom pri obnovi. V Idriji danes ni mladinke, ki ob torkih in petkih ne bi delala dnevno po deset ur pri odstranjevanju ruševin. Z zastavami na čelu, prepevajoč hodimo na delo. Zadale smo si nalogo, da v enem mescu očistimo naše mesto vseh ruševin.»

Dapčevičem, ki je izrazil svoje globoko prepričanje, da bo Primorska priključena k Titovi Jugoslaviji, se je mladine polastilo veliko navdušenje. Tov. tajnik je zaključil konferenco z besedami: «Porok tega mora biti vaše delo: konkretno delo, določeno število delovnih čet in končno mladinska delovna brigada, ki bo doprinesla svoj delež k obnovi naše porušene domovine.»

Pred razhodom je mladina še poslala pozdravno pismo borbeni mladini Banje.

S svojo konferenco je mladina Vzhodnega okrožja dokazala svojo veliko vnemo za delo, podala pa je tudi lep zgled dejanske povezanosti vojske in terena.

Skupno delo pri obnovi

Mladina z Vojskega je poročala: «Naša mladina nekaj časa ni našla pravega razumevanja pri narodno-osvobodilnem odboru. Ta je nekako pozabil na nas. Pa smo šle mladinke kar same do odbora in pojasnile da hočemo sodelovati z ljudsko oblastjo. Dobile smo delo. Danes so s pomočjo mladine obnovljene na Vojskem že štiri hiše.»

Tudi cerkljanska mladina ne drži križem rok. V Poljanah je ZSM predlagala krajevnemu odboru, da obnovi požgano mlekarno in postavi mladinski dom. Dom že stoji, manjka mu samo še streha. Mladina grgarskega okraja pridno dela na polju in pomaga pri obnovi. V Lokovcu so vaščani z njeno pomočjo popravili pet hiš. V Srednji Kanomlji je mladina organizirala igralsko skupino, ki gostuje po vaseh in priteguje k delu ostalo mladino.

Konkretne naloge

Mladina iz Idrije bo v enem mescu odstranila iz mesta vse ruševine, nato bo pomagala pri obnovi cest in pri kmečkih delih. Mladina s Tolminske, kjer so vasi večinoma nepožgane, bo pomagala pri obnovi onim vasem, ki so onstran demarkacijske črte. V ajdovskem in ostalih okrajih bo mladina organizirala delovne čete.

Oglasila se je tudi mlada borka iz 7. divizije, Slovenska po rodu, a je govorila o Hrvaški, kjer je živela zadnja leta, s tolikim zanosom, kot da je rodna Hrvatica: Mladina Banje, Kotora in Like ni žrtvovala za svobodo nič manj kot naši borci. V ognju sovražnih strojnic je obdelovala polja, da prehrani svojo vojsko. Štiri delovne brigade so v enem letu pridelale na Zrinjskem polju pet vagonov pšenice, 18 vagonov koruze in 8 vagonov krompirja. Ta mladina, ki je včeraj rušila, danes gradi proge, zida hiše in obdeluje polja.

Ko je ob koncu stopil na oder tajnik Pokrajinskega poverjeništva tov. Perovšek France in dejal, da prihaja pravkar z razgovora z generalnim guvernerjem Peko Tavčarjem, je vzbudil povsod velike aplavze.

Za čast naših žena

Dolgoletna in aktivna borba naših deklet v vrstah vojaških formacij na terenu in med postojankami okupatorja ter junaško prenašanje vseh težkoč in trpljenja je dvignilo naša dekleta na častno mesto v zgodovini naše osvobodilne borbe. Žene so danes enakopravne, njihova dela se cenijo ne samo pri nas, temveč jih občuduje ves svet in spoštuje. Na tisoče jih je s puško v roki padlo v juriši. Žrtvovale so svoja življenja za čast in svobodo svojega naroda. Sedaj, ko je vojna končana, ko se urejajo razmere in ko prehajamo v redno življenje, pa potreba zahteva, da se spregovori o onih ženščinah, ki s svojo lahkomiselnostjo blatijo čast in ponos naših deklet.

Dne 15. t. m. sem po opravku prišel v vas čez Soco. V vasi mi je aktivist dejal: Vas je zavedna, najdejo se pa tudi taki, ki na vse načine skušajo škodovati ugledu naše oblasti. Med temi je tudi nekaj deklet odnosno žensčin. So take, ki so za časa italijanske, a potem nemške okupacije prodale svojo čast in tudi sedaj nadaljujejo svojo nemoralno delo s tujimi vojaki, češ da je pač čas svobodne ljubezni.

Ne bomo se spuščali v razpravo o «svobodni ljubezni», toda eno drži, da to niso poštena dekleta, temveč so ženščine. Vzrok take zapuščenosti je globlji, glavni krivec tega pa je bivša socialna struktura družbe, ki je javno pospeševala in se ukvarjala s takim umazanim delom. Naša dekleta nimajo nič skupnega s propadajočo družbo. S svojim sodelovanjem v osvobodilni borbi so pokazala kakšna morajo biti prava zavedna dekleta.

Naše čitalnice

V eno izmed čitalnic, ki se nahajajo v Gorici, prihaja dnevno priletna gospa in se poglobi v čitanje naše literature. Vidi se, da jo zgodovina naše štiriletne borbe zelo zanima. Tovarišici, ki jo je vprašala, kako to, da tako pogosto prihaja v čitalnico, je nenavadna obiskovalka odgovorila, da je se to edini kotiček, ki je popolnoma naš in ni ne omadeževan ne vpliven od vse tiste drhali, ki se danes povsod potika in širi svoj smrad daleč na okrog. Mirno je tu kakor v cerkvi in človek se rad zasanja v našo epično preteklost.

Prehrana za Trst

Kondenzirano mleko

Od danes dalje bodo mlekarne zopet dnevno delile kondenzirano mleko, in sicer za sledeče kategorije:

1. za otroke od 1 do 3 let: ¼ litra na osebo na odrezek z datumom delitve; 2. za imetnike bonov za dodatek mleka: 1 liter za osebo na odrezek z datumom delitve. Zaradi vročine so potrošniki naprošeni, da dvignejo obrok mleka do 11. ure. Cena je po 24 lir za liter.

Zdrob

Dne 19. t. m. se prične delitev zdroba potrošnikom od 1 do 3 let, in sicer po 250 gramov na osebo. Odrezek za vpis, bon za dvig št. 83-84 živilske nakaznice.

Denarni zavod Slovenije v Gorici

Denarni Zavod Slovenije, podružnica Gorica, posluje odslej v Ljudskem domu, Corso G. Verdi 24 (bivši Trgovski dom).

Stavka v Furlaniji

V Vidmu je 30000 delavcev disciplinirano manifestiralo za svoje pravice - Enako so uspele stavke v Pordenonu, Čedadu in drugod

Videm, 18. s. d.

V Vidmu je danes od 1o. dopoldne nad 30,000 delavcev zapustilo delo ter se zbralo na trgu 1. maja in po sosednih ulicah. Nastopali so v sprevodih z zastavami in transparenti, ki so zahtevali kruha, dela in svobode za ljudstvo, prostost partizanom in zaporo fašistov, odpravo črne borze, svobodo tiska in zborovanja. V sprevodu so odkorakali po ulicah pred delavsko zbornico, kjer se je posebna delegacija zglasila pri zavezniškem mestnem guvernerju in mu predložila delavske zahteve. Zahtevali so ureditev delovnega razmerja, podporo svojim zadrugam, da bi se uravnovesile cene in odrpavila črna borza, javna dela in obnovo pokrajine, demokratizacijo oblasti, osvoboditev partizanov iz zaporov in aretacijo fašistov, novo ureditev položaja kolonov in polovičarjev, svobodo tiska, besede in zborovanja.

Delavstvo je s svojim odločnim nastopom doseglo, da se bodo v smislu milanskega sporazuma uredile mezde tako, da bodo v splošnem znasale po 100 lir dnevno, da se preskrbovalni zavod postavi pod delavsko kontrolo, da se valorizirajo zadruge, da se uredijo plače državnim in privatnim nameščencem, da se ustanovi posebna policijska služba za kontrolo nad konzumom in oskrbo, da bodo delavci kontrolirali mline in pekarne, da se ustanovi poseben komisariat za stanovanjska vprašanja, da se žene, družinske poglavarke, izenačijo z moškimi, da se zagotovi svoboda tiska, da krajevni osvobodilni odbori nadzirajo posamezne najvažnejše izdelovalnice in prodajalnice živil. Izpolnile so se še nekatere druge njihove zahteve.

Tudi pordenonski delavci so složno in enotno nastopili za svoje pravice. Njihova manifestacija je bila povsem spontana. V sprevodih so s stotinami zastav in transparenti nastopili za ureditev mezd proti črni borzi, proti fašistom špekulantom in izkoriščevalcem, za svobodo besede, tiska in zborovanja, za ljudsko oblast.

Enako so delavci v Čedadu in drugih krajih hkratu s stavko dali manifestativno izraza svojemu razpoloženju, svojim zahtevam in potrebam.

Obračun s črno borzo

V parku pred kolodvorom se je v zadnjem času razpasla črna borza. Špekulanti so bili ponovno opozorjeni, naj nehajo odirati ljudi. Vsi opomini pa so ostali brez haska. Nasprotno so se zelenjaški posli še bolj razbohotili. Prišlo je do obračuna.

Skupina delavcev je včeraj dopoldne nastopila z vso odločnostjo. Razgnala je črnoborzijance, ki so v paničnem begu zbežali na vse strani ter so večino blaga pustili kar na mestu. Zavezniška policija, ki končno ni mogla nastopiti kot zaščitnica črne borze, je nekatere črnoborzijance zaprla. Delavci so se iz kolodvorskega parka podali na obalo, kjer so prisilili črnoborzijanske ladje, večinoma večje beneške jadrnice, da so odplule iz luke. Tako so delavci sami radikalno rešili problem črne borze v Trstu, ki se je spričo nje že dolgo zgražalo vse pošteno prebivalstvo.

Napad delavcev na črno borzo je zavezniško upravo nekoliko presenetil, ker še danes v svojem poluradnem listu «Giornale Alleato» dokazuje, da današnja črna borza ni več nezakonita in jo je zato treba imenovati «svoboden trg».

Izpred ajdovskega sodišča

Dne 16. julija so bile pred okrajnim narodnim sodiščem za Vipavsko v Ajdovščini dve razpravi v prisotnosti predsednika in senata treh sodnikov Okrajnega narodnega sodišča in tajnika okrožnega narodnega sodišča iz Gorice.

Obtožena je bila Škrbec Rozina iz Svinega 10, ker je ponaredila sebi v korist nakazilo urada socialnega skrbstva za meso. Bila je v odsotnosti obsojena na mesec dni prisilnega dela pogojno za eno leto in na denarno kazen v znesku 100 lir.

Razprava proti obtožencema Curku Alojziju iz Goč 69 in proti Nussdorferjevi Danici iz Lisjakov 2 je bila odgodena za nedoločen čas, ker je senat narodnih sodnikov smatral, da je potrebno zaslišati še druge priče, ki pri razpravi niso bile prisotne.

Trst: Slovenija - 0:0

V našem včerajšnjem poročilu o drugi nogometni tekmi med reprezentancama Trsta in Slovenije v Ljubljani nam je pomotoma izostal podatek o rezultatu tekme. Zaključila se je neodločno — 0 : 0.

Industrijska kriza v Brdih in Krminu

Vsa industrija v Brdih in v Krminu, predvsem tekstilna podjetja, je zaradi pomanjkanja surovin v težavnem položaju. Kaže, da se bo kritična situacija še poslabšala. Zavezniki sicer oblijubljajo, da bodo preskrbeli potreben obratni material, toda do sedaj niso ukrenili še ničesar. Take bodo morala industrijska podjetja na področju tostran demarkacijske črte počasi ustaviti obratovanje in se priključiti podjetjem v Italiji, kjer jih je precejšnje število popolnoma obstalo ter odpustilo delavce.

Tudi pri nas se že z vsakim dnem veča število odpuščenega delavstva. Posledice, ki jih bo imela ukinitev obratovanja podjetij, bodo posebno hude za delavski razred. Delavstvo je že sedaj močno vznemirjeno in nezadovoljno. Sedaj vidi razliko med sedanjim stanjem, ko pada proizvodnja, ko se nihče ne zanima za preskrbo surovin in ko jih je vedno več odpuščenih, ter stanjem, ko si je naša oblast takoj po osvoboditvi zadala nalogo čim hitrejše obnove pospodarstva in industrije, preskrbo potrebnih surovin in zaposlitve vseh razpoloženih moči. Razvilo se je udarniško delo, produkcija je naraščala iz dneva v dan in pri marsikaterem podjetju, se je dosegla ali pa celo prekoračila predvojna proizvodnja. Naša oblast je skrbela tudi za dobro prehrano delavstva, ki je sedaj zopet nezadostna.

Delavstvo, ki trenutno še dela v tovarnah z zadnjimi zalogami surovin, se zaveda, da bo kmalu na cesti. Kako se bo rešili ta problem, je zaenkrat vprasanje, Zavezniška vojaška oblast opozarja, da je surovine skoro nemogoče uvažati iz inozemstva, ker je prevoz izredno težaven.

Lonjerski zadružniki

Pretekli teden se je vršil v naši vasi dobro obiskan zadružniški sestanek. Tov. Čok je podrobno obrazložil pomen in potrebo ustanovitve kmetijske zadruge za tržaško okolico. Razvila se je živahna debata, v katero je poseglo mnogo ljudi. V odbor sta bila izvoljena Čok Drago in Lovrenčič Josip. Nato je govoril ing. Grgič o potrebah in stiskah naših živinorejcev, katerim primanjkuje krme za živino. Opozoril je na ukrepe, ki bi jih bilo treba izdati za izboljšanje stanja. Tudi v tej stvari je prišlo do živahne debate. Sestanek je pokazal, da bi bili po vseh naših vaseh potrebni enaki sestanki. Na ta način bi se spoznale dejanske potrebe našega kmeta, naredili bi še načrte, kako se bo tem potrebam zadostilo.

Internirancem in njih svojcem

Slovensko - italijanski protifašistični odbor za Gorico, odsek za socialno skrbstvo objavlja:

Prosimo, da se v najkrajšem času zglasijo pri krajevnih NOO in na kvartnih slovensko-italijanskih odborih, odsekih za socialno skrbstvo, sledeče osebe oziroma družine:

1. Osebe, ki so se že vrnile iz katerekoli internacije, 2. družine, katerih člani se še niso vrnili iz internacije, in 3. družine članov, ki so umrli v internaciji.

Goriški dijaki za RK

Rdeči križ za Goriško je prejel od goriških dijakov iz čistega doprinosa neke zabavne prireditve znesek 5617 lir za družine internirancev. Predsedstvo se v imenu obdarovancev toplo zahvaljuje.

Goriškim dijakom

Za vse dijake in učence slovenske narodnosti iz Gorice in neposredne okolice, ki so dosedaj obiskovali italijanske srednje šole in se žele s prihodnjim šol. letom vpisati na slovenske srednje šole in za vse učence iz Gorice in okolice, ki se žele vpisati v slovenske srednje šole, se bodo pričeli s 23. t. m. v Gorici tečaji z namenom, da se že pred pričetkom pouka pripravijo dijaki za uspešno nadaljevanje študija v materinščini.

Vsi dijaki in dijakinje naj se prijavijo pri tovarišu prof. Nemcu, Piazza Vittoria 20.

Zakaj ne vidimo več sovjetskih filmov?

Sovjetski dokumentarni film «Stalingrad» je vzbudil povsod, kjerkoli so ga igrali, veliko zanimanje. Z velikim uspehom so ga predvajali v Trstu in Gorici. Živo zanimanje najširših ljudskih množic za vse panoge udejstvovanja ZSSR je ravno dokaz, kako so željne zvediti vso resnico o ZSSR. Vseh 25 let fašizma niso zvedele drugega, ko laži in same laži. Danes pa imajo priliko, da se spoznajo z načinom življenja ljudi v Sovjetski Rusiji in ravno radi tega razumemo, zakaj ljudi izprašujejo, da v tržaških in drugih kinodvoranah Slovenskega Primorja ni več sovjetskih filmov. Ljudje, ki prihajajo iz Ljubljane, navdušeno pripovedujejo o prekrasnih sovjetskih filmih, ki jih vrtijo v Sloveniji. Torej sovjetski filmi so na razpolago? Kje je potem ovira, da jih ne morejo videti tudi v Trstu in drugih mestih Slovenskega Primorja?

Na vsa ta vprašanja nam je dal zastopnik «Državnega filmskega podjetja» podružnice za Slovenijo, sledeči odgovor: Z ozirom na veliko zanimanje za sovjetske filme je podružnica ponudila tržaškim kinopodjetnikom sovjetske filme je lahko ugode željam svojih obiskovalcev. Vendar je bil do danes na sporedu samo film Stalingrad. Za ostale filme se izgovarjajo ,da so dokumentarni filmi in da publiko ne zanimajo. Potem imajo zasedene termine, nadalje pravijo, da so težave glede jezika. Sovjetski film Stalingrad je bil preveden in so tudi na razpolago drugi filmi, ki so že prevedeni. Toda vkljub temu nočejo skleniti pogodb. Poleg tega najdejo še druge izgovore, la človeku ni jasno, kakšni so razlogi, ki jih pravzaprav zadržujejo.

Dejstvo je, da je že prvi sovjetski dokumentarni film Stalingrad žel velik uspeh in da so bile predstave v vedno vse razprodane. Dejstvo je tudi, da široke ljudske množice hočejo zvedeti vso resnico o Sovjetski Rusiji po tolikih letih fašističnih laži in blatenja ZSSR, hočejo spoznati sovjetskega borca proti fašizmu.

Vaditeljski tečaj v Ilirski Bistrici

V dneh od 9. do 14. t. m. se je vršil v Ilirski Bistrici tečaj za voditelje telovadbe. V ta tečaj se je javilo precej kandidatov iz tržaškega okrožja.

Kljub temu, da so se javili v tečaj ljudje ,ki prave telovadbe do sedaj skoro videli niso, so pokazali v tej kratki dobi, ki je zahtevala od njih tudi precej fizičnih naporov, presenetljive uspehe. Vaje so izvajali skladno in brez napak, poleg tega pa so pokazali tudi mnogo razumevanja za pravilno disciplino, ki je pri telovadbi nujno potrebna.

Prepričani smo, da bodo nalogo, ki so jo prevzeli, opravljali z istim veseljem, ki so ga pokazali pri tečaju in bo na ta način zajamčen uspeh njihovemu delu.

Proseška komemoracija odgodena

Komemoracija v spomin žrtvam, ustreljenim na kolodvoru v Proseku, ki bi morala biti na Proseku dne 22. t. m., je predložena na 30. julija.

Otroka pogrešajo

Izgubil se je Vittoriano Bertochi, star 13 let; videli so ga 17. t. m. zjutraj ob 6.40 ur, ko je stopil na vlak.

Deček je nem, nenormalen, oblečen v svetlorjavo platneno suknjo, brez srajce in bos; ima svetle oči mongolske oblike, majhne postave.

Kdor kaj ve o njem, naj javi na železniško postajo v Miramaru ali pa na oglasni oddelek «Primorskega Dnevnika».

Objava

Glede na potrebe prebivalstva, za katerega so nekatere ustanove in obrati tudi v času stavke neobhodno potrebni, je Slovensko-italijanska protifašistična zveza odredila, da naslednje ustanove, delavci in prodajalci delajo:

1. prodajalci časnikov, 2. pri listih nameščeni grafici, 3. pekarne, ki bodo odprte do 8. ure, 4. pogrebna podjetja in 5. sanitetna služba.

Protifašistična slovensko-italijanska zveza.

Miting pri Sv. Ivanu

Dne 19. t. m. ob 19.30 priredi T A. M. (Tržaška antifašistična mladina) miting s pestrim sporedom. Nastopali bodo pionirji in mladina. Sodeloval bo tudi znani tržaški komik Angelo Cecchelin. Po sporedu ples. Odbor T.A.M. za Sv. Ivan.

Poštni promet začasno prekinjen

Poštno ravnateljstvo objavlja, da je poštni promet za Trst in Trsta začasno prekinjen zaradi preobloženosti poštnih razdelilnih centrov. Pričakuje se, da bo promet prekinjen za kratek čas.

Popis gluhonemih in slepih

Kot enakopravnim članom človeške družbe in naroda jim je treba omogočiti izobrazbo in človeka vredno življenje

PNOO za Slovensko Primorje ter Osvobodilni svet u Trstu namerava v doglednem času začeti s poukom gluhonemih in slepih. Glušci in slepci so v vseh dosedanjih režimih prejemali le drobtinice za svoje življenje, bedno so živeli od rojstva do smrti ter bili v breme ljudstvu in oblasti, a ne po svoji krivdi — neizrabljeni po tvornih močeh, ki spe tudi v njih. Redki so bili deležni skromnega koščka kruha, ki ga jim je prav po mačehovsko delila vsaka dosedanja oblast.

Vsi dosedanji rezultati šolskega izobraževanja in vzgajanja gluhonemih in slepih po zavodih nazorno dokazujejo, da postanejo šolani ljudje brez sluha ali vida tvorni člani ljudskega občestva, da lahko preživljajo sami sebe. Gluhonemi in slepi iz slovenskih vrst v našem Primorju so poleg že itak velike socialne krivice doživljali še razrodovanje. Prisiljeni so bili obiskovati zavode kolikor so jih seveda sprejemali, v katerih je bila njihova materinščina zaklenjena za vrati s sedmimi ključi. Toda novi duh prave ljudske demokracije prinaša tudi vsem tem serčnejšo bodočnost: šolsko obveznost in delo. Novi čas jih postavlja v vrsto polnopravnih članov slovenskega naroda z vsemi pravicami in dolžnostmi. Naša sedanja oblast posveča veliko skrb zavodom za vzgajanje ter šolanje gluhoneme in slepe mladine.

Starši ali namestniki gluhih ali slepih otrok naj zato do 1. avgusta t. l. prijavijo v Trstu prosvetnemu referentu Osvobodilnega sveta mesta Trsta v Via Cavana 18/III, v tržaškem in goriškem okrožju pa prosvetnim referentom pri okrajnih NOO:

1. Vse gluhoneme in slepe ortoke, ki so izpolnili 6. leto starosti, oziroma otroke iste starosti, katerih stopnja gluhote ali slepote je tolika, da se nemorejo šolati v ljudski šoli. Zaenkrat se sicer ne bodo sprejemali slaboumni in božjastni otroci ter otroci-invalidi, ki bi ne mogli slediti pouku zaradi hudih telesnih napak, toda popisati jih je treba in navesti vrsto telesne napake. Za take bodo ustanovljeni posebni internati. Prijava naj vsebuje priimek in ime otroka, rojstni datum in kraj ter vrsto hibe (gluhonem ali slep), dalje ime in priimek staršev oziroma njih namestnikov, njihov poklic in stanovanje.

2. Vse gluhoneme in slepe otroke, ki še niso dovršili šolske obvezne izobrazbe. Poleg gornjih podatkov naj navedejo, v katerem zavodu so šolali, v kakem učnem jeziku v zadnji razredi, ki so ga obiskovali.

3. Vse ostale gluhoneme in slepe (tudi odrasle), ki niso bili deležni šolskega izobraževanja. Poleg podatkov pod točke 1. naj navedejo tudi vzrok, zakaj niso posečali šole.

4. Vse po vojnih poškodbah oglušele in oslepele, ki so željni in zmožni izobrazbe. Poleg podatkov pod točko 1. naj navedejo tudi vzrok poškodbe ter svoj prejšnji poklic.

Okrajni NOO bodo prejeli od krajevnih okrožji navodila za popis, dolžnje naj se obračajo prizadeti starši. Naša javnost in naše ustanove naj pomagajo, da se bo popis gluhonemih in slepih izvršil kar najbolj vestno in točno.

Razpis in datum o sprejem v posamezne zavode bo objavljen pravočasno v dnevnem časopisju in s posebnimi okrožnicami preko odborov po okrajnih NOO. Potrebna pojasnila daje referent za specialno šolstvo pri prosvetnem odseku PNOO za Slovensko Primorje, Trst, Via Caducci 6/II, stopnišče.

Učiteljski tečaj v Gorici

Dne 23. t. m. se prične v Gorici z dovoljenjem zavezniških vojaških oblasti, tečaj za vse tov. vaditelje in učiteljice slovenske narodnosti, ki so končali italijansko učiteljišče in žele s prihodnjim šolskim letom poučevati na slovenskih šolah. Ker tečaj no bo urejen internatsko, naj se javijo samo tovariši in tovarišice iz Gorice in neposredne okolice ter oni, ki morejo sami preskrbeti hrano in stanovanje.

Vsi tovariši in tovarišice, ki bodo udeležili tečaja, naj se javijo v soboto popoldne okrožnemu šolskemu nadzorniku v Gorici, Corso Verdi 37, I.

Naši interniranci

V Mauthausenu so bili internirani: *Brajdič Ivan*, 1919, *Brajdič Janez*, 18.3.1912, *Gosak Viktor*, 27.1. 1912, *Brank Anton*, 15.4.1912, *Brenčina Alojz*, 11.1.1892, *Bertoncel Janez*, 7.3.1907, *Brumen Martin*, 11.8 1898, *Rubin Anton*, 19.5,1928, *Rudija Janez*, 27.11.1902, *Rumašič Jernej*, 22.2.1904, *Bunabar Henrik*, 13.7 1918, *Burčič Anton*, 9.6.1909, *Butara Alojz*, 5.6.1924, *Butkovič Franjo*, 13.3.1918, *Celuby Franc*, 3.8.1896, *Cenič Rajko*, 8.3.1922, *Cerar Franc*, 21.8.1921, *Cerar Lovro*, 4.8.1915, *Cergol Josip*, 7.8.1911, *Cergol Vlado*, 23.11.1923, *Cestnik Rudolf*, 18.12 1911, *Cestina Maksimilijan*, 24.4 1901.

Cijuha Franc, 26.2.1921, *Cvetko Ferdinand*, *12.12. 1921*, *Čakalo Dušan*, 15. 8. 1913, *Čampa Adolf*, 22.11.1904, *Čampa Leopold*, 28.5.1909, *Čanzek Franc*, 13.2.1908, *Čanzek Franc*, 15.2.1908, *Čede Alojz*, 15.6 1921, *Čeh Karlo*, 2.11.1891, *Čamačar Rudolf*, 23.12.1921, *Černač Rado*, 16.2.1921, *Černušak Gustav*, 8.3 1913, *Čok Cvetko*, 26.7.1923.

Dadič Vitko, 27.11.1907, *Debelak Anton*, 7.7.1925, *Dejak Otmar*, 6.8 1922, *Delaja Ivan*, 15.12.1876, *Demšar Fortunat*, 9.7.1901, *Demšar Mirko*, 4.11.1916, *Dvetak Milan*, 26.4 1913, *Divjat Viktor*, 24.7.1906, *Dobersek Ivan*, 1.6.1923, *Dobrnik Anton*, 26.4.1904, *Dobravec Ludvik*, 26.9.1922, *Dobrila Jozef*, 8.11.1918, *Doleno Anton*, 13.7.1926, *Dolinar Janez*, 13.12.1927, *Dolinšek Aleksander*, 5.2.1929, *Dolinšek Anton*, 14.1 1911, *Dolinšek Mihael*, 29.9.1907, *Dragovan Martin*, 3.11.1924, *Drechsler Jurij*, 8.4.1913, *Dremelj Anton*, 21.7.1895, *Drobnik Jože*, 31.10.1912, *Drobnjaković Slavko*, 2.5.1912, *Drolc Jožef*, 6.2.1925, *Drušković Vincenc*, 19.1.1896, *Eric Anton*, 13.10.1904, *Erjavec Mihael*, 29.9.1921, *Fabian Anton*, 1.1.1899, *Fegic Bogomir*, 4.8.1911, *Ferenc Alojz*, 9.7.1888, *Filipič Franc*, 21.7.1919, *Fink Alojz*, 20.11.1923, *Fir Janez*, 4.9.1918, *Flere Jandvid*, 15.5.1914, *Fortun Peter*, 11.4.1912, *Frece Blaž*, 18.1.1887, *Frelih Jurij*, 4.5.1915, *Frelih Franc*, 2.4.1921, *Gando Aleksander*, 25.10. 1921, *Gašperin Franc*, 23.11.1920, *Gašperin Anton*, 8.2.1912, *Georg Maks*, 29.9.1901, *Gerdovich Bruno*, 13.10.1914, *Germel Viktor*, 27.7.1905, *Glavnik Matija*, 11.2.1903, *Glinig Franc*, 1.10.1895, *Gobec Mihael*, 26.6 1899, *Gobec Miroslav*, 22.7.1904, *Godeo Janez*, 27.10.1921, *Godlar Alojzij*, 18.3.1917, *Golc Franc*, 10.2.1914, *Gole Jožef*, 19.3.1922, *Golič Anton*, 1.5.1911, *Golobič Ivan*, 3.3.1926, *Goreno Anton*, 26.5.1923, *Gorion Marijan*, *Gornik Franc*, 30.8.1902, *Gornik Ivan*, 23.2.1909, *Gornik Rudolf*, 4.11.1904, *Gostič Rafael*, 28.12.1907, *Grabaner Boguslav*, 14.11.1924, *Graček Josip*, 1920, *Gradišar Anton*, 26.8.1918, *Grahek Bogomir*, 21.5.1923, *Grašič Silvester*, 22.12.1905, *Gregorič Jožef*, 20.4.1918, *Gri Anton*, 13.1.1889, *Grl Janez*, 26.7.1913, *Grl Janez*, 15.5.1

TRŽAŠKI RADIO

Spored za četrtek, 19.

6.58 otvoritev, 7. glasba za dobro jutro, 7.10 napoved sporeda, 7.15 poročila v italijanščini, 7.30 poročila v slovenščini, 7.45 jutranji ritmi in pesmi, 8. kmetski sekstet, 8.30 zaključek.

12.28 otvoritev, 12.30 melodija in romance, 13. napoved časa in poročila v italijanščini, 13.15 poročila v slovenščini, 13.30 radijski plesni orkester pod vodstvom dirigenta Erlacha, 14.10 obvestila svojcem, 14.30 zaključek.

18.28 otvoritev, 19. obvestila svojcem, 19.20 «Sodobne simfonije», predavanje Vladimira Lisiani, 19.30 simfonični jazz, 20. napoved časa in poročila v italijanščini, 20.15 poročila v slovenščini, 20.30 St. Jakob zbor, 21. koncert za violo in klavir (Feretti in Viozzi), 21.30 «Vragova lepota», igra v treh dejenjih od Fraquesa Devala, 23. zadnje vesti v italijanščini, 23.10 zadnje vesti v slovenščini, 23.20 plesna glasba, 23. zaključek.

Poizvedbe

VOJTEH (VOJKO) ORNAR iz Avberja 1 pri Tomaju na Kras odpeljan v Dachau, nato v Leitzberg. — Družina Ukmar, Avberja, Tomaj.

PEGAN ALOJZ, v čevljarski delavnici IX. korpusa, jan. in feb. 1945 v Mrzli Rupi, marca v Trebnji. — Sporočiti na «Soški tednik» ali družini Pegan v Potočah, Ormoški okraj pri Ajdovščini.

LAZAR MARTA, roj. 29. 7. 19 internirana v Šleziji št. 73520, Block D. — Pinko, Trst, via Fabio Severo 49.

HROVATIN EMA, roj. 10. 9. 19 odpeljana v Nemčijo 31. 5. 1944 v taborišče Gef. stamt 2, Frauenlager Gef. Block 8 A, Auschwitz. — Hrovatin, Občine, via Prosecco 7.

MARIJA BAVDEZ, roj. 8. 1. 1921, odpeljana iz Gorice v Nemčijo 10. 1. 1945. — Brezovšček, Trst, via Carpaccio 5.

Ventilirano živeplo prodaja
TRST, VIA TARABOCHIA

Odgovorni urednik
MOŽE KOREN

Boris Gorbatov 7

Kulikov premaga smrt v svoji duši

Pograbil je puško in jo odprl. Prašna in zarjavela je bila. «Preje tega pri Nemcih nisem videl Rja».

Če mu je kdo ugovarjal, da se Nemci znajo še vedno boriti in da se pri njih lahko veliko naučimo, je dejal: «Nič hudega, oni nas bodo navadili, kako se je treba boriti, mi jih bomo odvadili za zmeraj».

Tudi nemške ujetnike je videl. Strgani, revni in ušivi so se gnetli okoli ognja. Ne ljudi, uši je videl v njih.

Komisar se je pogovarjal z ujetniki. A Kulikov ga je opozoril: «Tovariš komisar, nikar se jih ne dotikajte. Sami ušivci so.»

Nekoč, ko jih je peljal na zaslišanje, jim je govoril: «Ti si mislil torej pokoriti Rusijo? Zmagovalec! Kako boš ti premagal Rusijo, le kako, revše! Razumeš!» Nemec je le buljil vanj. Kulikov je zamahnil z roko.

Mrtvih in ujetih Nemcev ni sovražil, le one s strojnicami.

Na Bažič so naši zavzeli vas, ki je bila skoro samo še pogorišče.

V neki kočí, ki je ostala nepoškodovana, so se valjali ostanki nedavne gostije. Na jelki so visele še igračke, na mizi so bili ostanki jedi in kozarci, polni neke zlate tekočine, konjaka. Harmoniko si videl na prvi pogled. Vzemi, igraj, jej, poj in veseli se!

Stari borec Kulikov se je samo nasmehnil nemški neumnosti. Saper je odstranil mine z jelke in harmonike. «Oh, ti! Mislil si, da se bo Rus ujel na žganje! Zmotil si se!»

Nenadoma je nekaj žalostno zamijavkalo. Nekje je jokala mačka. «Kje si dragica?», jo je iskal.

Oprezno je prišel